

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z GEOGRAFII

KLASA 5

I. Przedmiotowy system oceniania z geografii opracowano w oparciu o:

1. Podstawę programową kształcenia ogólnego
2. Program nauczania geografii w klasie 5 szkoły podstawowej „*Planeta nowa*” autorstwa Marii Tuz i Barbary Dziedzic
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania

II. OBSZARY AKTYWNOŚCI PODLEGAJĄCE OCENIE

Na lekcjach geografii oceniane są następujące obszary aktywności ucznia:

1. Rozumienie pojęć geograficznych.
2. Umiejętność posługiwania się mapą.
3. Samodzielne lub w grupie przeprowadzanie obserwacji i wyciąganie wniosków.
4. Stosowanie zdobytej wiedzy i umiejętności w sytuacjach typowych.
5. Rozwiązywanie zadań problemowych.
6. Prace projektowe i długoterminowe.
7. Aktywność na lekcji i poza nią oraz wkład pracy ucznia.
8. Praca w grupach.
9. Prowadzenie zeszytu i odrabianie zadań domowych.

III. SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Wypowiedzi pisemne:
 - a) sprawdzian – minimum 30-minutowa praca pisemna przeprowadzana po zakończeniu każdego działu, zapowiedziana co najmniej tydzień wcześniej,
 - b) kartkówki obejmujące materiał z trzech ostatnich jednostek tematycznych – (nie muszą być wcześniej zapowiedziane, ale mogą),
2. Wypowiedzi ustne:

a) dłuższa wypowiedź z aktualnie realizowanego materiału obejmującego maksymalnie trzy ostatnie jednostki tematyczne, a w przypadku lekcji powtórzeniowych – z całego działu),

3. Aktywność na lekcji:

- częste zgłaszanie się i udzielanie poprawnych odpowiedzi
- poprawne wnioskowanie
- aktywna praca w grupie
- wykonywanie dodatkowych zadań: przygotowanie środków dydaktycznych, prowadzenie obserwacji, twórcze rozwiązywanie problemów, wykorzystanie różnorodnych źródeł poszerzania wiedzy, posługiwanie się wiedzą w praktyce

4. Wkład pracy na lekcji (samodzielna praca na lekcji, praca w grupie, aktywność na lekcji, analiza map, wykresów, rysunków, wyciąganie wniosków, itp.),

5. Prace dodatkowe (opracowanie referatu, opracowania oparte na innych źródłach niż podręcznik, plansze, rysunki itp.),

6. Prace długoterminowe (obserwacje, projekt),

7. Efektywny udział w konkursach geograficznych.

IV. Wymagania na poszczególne oceny szkolne

1. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

a) posiada wiedzę oraz umiejętności zawarte w podstawie programowej,

b) dodatkowa wiedza wynika z samodzielnych poszukiwań i przemyśleń,

c) potrafi korzystać ze wszystkich dostępnych źródeł informacji i samodzielnie zdobywać potrzebne wiadomości,

d) systematycznie wzbogaca swoją wiedzę, korzysta z różnych źródeł informacji stosownie do posiadanego wieku,

e) odnosi sukcesy w konkursach, w których wymagana jest wiedza i umiejętności z nauczanego przedmiotu,

f) jest autorem samodzielnie wykonanej pracy o dużych wartościach poznawczych i dydaktycznych,

g) samodzielnie inicjuje rozwiązania konkretnych problemów zarówno w czasie lekcji jak i w pracy pozalekcyjnej,

h) wyraża samodzielny, obiektywny stosunek do omawianych zagadnień w stopniu odpowiednim do wieku,

i) potrafi udowodnić swoje zdanie używając odpowiedniej argumentacji będącej skutkiem nabytej samodzielnie wiedzy,

2. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował całość materiału przewidzianego w podstawie programowej,
- b) posiada wiedzę pozwalającą na samodzielne jej wykorzystanie w nowych sytuacjach,
- c) sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych i wskazanych przez nauczyciela źródeł informacji,
- d) bierze udział w konkursach wymagających dodatkowej wiedzy i umiejętności z nauczanego przedmiotu,
- e) samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania postawione przez nauczyciela posługując się nabytymi umiejętnościami,
- f) potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo-skutkowych wykorzystując wiedzę przewidzianą w programie,
- g) rozwiązuje problemy i zadania dodatkowo stawiane przez nauczyciela,
- h) potrafi łączyć wiedzę z kilku przedmiotów przy rozwiązywaniu zadania.

3. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował zdecydowaną większość materiału przewidzianego w podstawie programowej,
- b) zna definicje, fakty, pojęcia, c) stosuje język przedmiotu,
- d) potrafi korzystać i korzysta ze wszystkich poznanych w czasie lekcji źródeł informacji,
- e) umie samodzielnie rozwiązywać typowe zadania, a trudniejsze pod kierunkiem nauczyciela,
- f) poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo skutkowych,
- g) potrafi zastosować wiedzę w typowych sytuacjach,
- h) bierze udział w niektórych konkursach przedmiotowych,
- i) rozwiązuje niektóre zadania dodatkowe.

4. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował materiał w stopniu zadowalającym,
- b) zna podstawowe fakty, definicje i pojęcia pozwalające mu na rozumienie najważniejszych zagadnień,
- c) potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji;
- d) potrafi wykonać proste zadania,
- e) wyrywkowo stosuje wiedzę w typowych sytuacjach.

5. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiada poważne braki w wiedzy, które można jednak usunąć w dłuższym okresie czasu,
- b) potrafi wykonać proste polecenia wymagające zastosowania podstawowych umiejętności przy pomocy nauczyciela,
- c) posiadane umiejętności umożliwiają edukację na następnym poziomie nauczania.

6. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) posiada duże braki w wiedzy,
- b) nie rokuje nadziei na ich usunięcie nawet przy pomocy nauczyciela,
- c) nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowych umiejętności nawet przy pomocy nauczyciela,
- d) braki uniemożliwiają edukację na następnym poziomie nauczania.

7. Obowiązuje następująca skala punktowo- procentowa oceny prac pisemnych:

Ocena w pełnym brzmieniu	Symbol cyfrowy oceny	Procent uzyskany
niedostateczny	1	0% - 29%
dopuszczający	2	30% - 44%
dopuszczający+	2+	45% - 49%
dostateczny	3	50% - 64%
dostateczny+	3+	65% - 69%
dobry	4	70% - 84%
dobry+	4+	85% - 89%
bardzo dobry	5	90% - 94%
bardzo dobry+	5+	95% - 99%
celujący	6	100%

V. Formy i zasady oceniania

- Oceny cząstkowe wyrażane są cyfrowo w skali 1-6, dopuszczalne jest stawianie ocen z plusami i minusami.
- Ocenianie jest systematyczne, jawne, obiektywne i zgodne z wymaganiami programowymi.
- Ocena klasyfikacyjna wyrażana jest słownie wg skali: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający, niedostateczny.

1. Uczeń ma prawo do zgłoszenia przed lekcją bez żadnych konsekwencji raz w ciągu półrocza nieprzygotowania do lekcji (z wyjątkiem zaplanowanych i zapowiedzianych sprawdzianów i kartkówek, lekcji powtórzeniowych).

2. Ocena klasyfikacyjna jest średnią ważoną ocen cząstkowych.
3. Uczeń ma prawo poprawić ocenę ze sprawdzianu lub pracy klasowej (testu), w ciągu dwóch tygodni od daty oddania pracy, w terminie uzgodnionym z nauczycielem przedmiotu. Poprawa nie może być dokonana więcej niż 1 raz. Waga oceny poprawionej jest taka sama jak oceny poprawianej, a do średniej ważonej liczone są obie oceny (ocena poprawiana i ocena poprawiona).
4. Uczeń, który był nieobecny na zapowiadającym sprawdzianie lub teście musi zaliczyć brakującą pracę w terminie nie później niż 2 tygodnie (pod warunkiem, że jego nieobecność została usprawiedliwiona).
5. Jeżeli uczeń z przyczyn losowych nie może zaliczyć sprawdzianu lub testu w określonym terminie, wówczas ma obowiązek zaliczenia sprawdzianu w innym terminie, ustalonym wspólnie z nauczycielem.
6. Uczeń zobowiązany jest uzupełnić braki w zapisie i wiadomościach jeśli był nieobecny w szkole, bez względu na przyczynę nieobecności.
7. Sprawdzone i ocenione prace kontrolne uczeń otrzymuje do wglądu na lekcji, natomiast rodzice podpisują prace w domu i w ciągu 7 dni uczeń powinien zwrócić daną pracę nauczycielowi.
8. Nauczyciel rezerwuje termin dłuższych prac pisemnych w dzienniku elektronicznym przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem.
9. Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe. Jeśli uczeń nie przystąpił do napisania obowiązkowej pracy pisemnej to fakt ten odnotowuje się w dzienniku pod symbolem „0”, a po napisaniu takiej pracy symbol „0” zamieniany jest przez nauczyciela na uzyskaną ocenę. Symbol „0” nie wpływa na średnią ważoną.
10. Średniej ważonej przyporządkowuje się ocenę śródroczną oraz ocenę końcową wg następujących zasad:

Średnia ważona	Ocena śródroczna/ocena końcowa
1,00 - 1,79	niedostateczny
1,80 - 2,59	dopuszczający
2,60 - 3,59	dostateczny
3,60 - 4,59	dobry
4,60 - 5,49	bardzo dobry
5,50 - 6,00	celujący

VI. Szczegółowe wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Mapa Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> • odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej • podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych • wymienia różne rodzaje map • odczytuje informacje z planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie • stosuje legendę mapy do odczytania informacji • odczytuje skalę mapy • rozróżnia rodzaje skali • oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy • odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej • wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe • rysuje podziałkę liniową • wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę • oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej • wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa • wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim • wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową • przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych • przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową • oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej • oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej • oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej • rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu • rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej • omawia zastosowanie map cyfrowych • podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się planem miasta w terenie • podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści • analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski • czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego • projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
2. Krajobrazy Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje różnicę między krajobrazem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje pasy rzeźby terenu w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje oceny krajobrazu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponuje zmiany w

<p><i>krajobraz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki krajobrazu wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy wymienia pasy rzeźby terenu Polski wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu 	<p>naturalnym a krajobrazem kulturowym</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego omawia cechy pogody w górach wymienia atrakcje turystyczne Tatr 	<p>Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego przedstawia wpływ łądολου na krajobraz pojezierzy omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach opisuje zajęcia i zwyczaje 	<p>najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich 	<p>zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy</p> <ul style="list-style-type: none"> prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd wyjaśnia negatywny wpływ
---	--	---	--	---

<p>Warszawy</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie Warszawy na mapie Polski • wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy • wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską • wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej • wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską • wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej • określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej • określa na podstawie mapy położenie Tatr • wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie 		<p>mieszkańców Podhala</p>	<p>•opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr</p>	<p>turystyki na środowisko Tatr</p>
---	--	----------------------------	---	-------------------------------------

3. Lądy i oceany

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe •wymienia nazwy kontynentów i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna •wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie •porównuje powierzchnię 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •podaje przyczyny odkryć geograficznych • wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej • opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością w oceanach • przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
---	--	--	---	--

oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie	kontynentów i oceanów na podstawie diagramów	wyprawy geograficznej Marca Polo		
•wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych	•wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych	• opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba		

4. Krajobrazy świata

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> • wymienia składniki pogody • wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> • wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi • wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi • wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej • podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji • rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i> • wskazuje na mapie strefy sawann i stepów • wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem • odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu • wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej • omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych • omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>peria, pampa</i> • omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów • opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyni gorących i pustyni lodowych • wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego • wymienia obiekty turystyczne w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza • wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów • porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym • wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych • przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej • charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego • charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazu sawann i stepów • omawia klimat stref pustyni gorących i pustyni lodowych • omawia rzeźbę terenu pustyni gorących 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza średnią roczną temperaturę powietrza • oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku • oblicza roczną sumę opadów • prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych • porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów • omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyni gorących i pustyni lodowych • prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej • porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych • omawia wpływ człowieka na krajobraz Ziemi • porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt • analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu • przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyni gorących i pustyni lodowych • opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej • porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
--	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych • wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich • wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej • wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga</i>, <i>tundra</i>, <i>wieloletnia zmarzlina</i> • wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry • rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry • wskazuje na mapie Himalaje • wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt 	<p>basenie Morza Śródziemnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry • wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje • charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach • opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego • charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry • charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności 	
--	---	--	---	--

KLASA 6

I. Przedmiotowy system oceniania z geografii opracowano w oparciu o:

1. Podstawę programową kształcenia ogólnego
2. Program nauczania geografii w klasie 6 szkoły podstawowej „*Planeta nowa*” autorstwa Marii Tuz i Barbary Dziedzic
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania

II. OBSZARY AKTYWNOŚCI PODLEGAJĄCE OCENIE

Na lekcjach geografii oceniane są następujące obszary aktywności ucznia:

1. Rozumienie pojęć geograficznych.
2. Umiejętność posługiwania się mapą.
3. Samodzielne lub w grupie przeprowadzanie obserwacji i wyciąganie wniosków.
4. Stosowanie zdobytej wiedzy i umiejętności w sytuacjach typowych.
5. Rozwiązywanie zadań problemowych.
6. Prace projektowe i długoterminowe.
7. Aktywność na lekcji i poza nią oraz wkład pracy ucznia.
8. Praca w grupach.
9. Prowadzenie zeszytu i odrabianie zadań domowych.

III. SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Wypowiedzi pisemne:

- a) sprawdzian – minimum 30-minutowa praca pisemna przeprowadzana po zakończeniu każdego działu, zapowiedziana co najmniej tydzień wcześniej,
- b) kartkówki obejmujące materiał z trzech ostatnich jednostek tematycznych – (nie muszą być wcześniej zapowiedziane, ale mogą),

2. Wypowiedzi ustne:

- a) dłuższa wypowiedź z aktualnie realizowanego materiału obejmującego maksymalnie trzy ostatnie jednostki tematyczne, a w przypadku lekcji powtórzeniowych – z całego działu),

3. Aktywność na lekcji:

- częste zgłaszanie się i udzielanie poprawnych odpowiedzi

- poprawne wnioskowanie
- aktywna praca w grupie
- wykonywanie dodatkowych zadań: przygotowanie środków dydaktycznych, prowadzenie obserwacji, twórcze rozwiązywanie problemów, wykorzystanie różnorodnych źródeł poszerzania wiedzy, posługiwanie się wiedzą w praktyce

4. Wkład pracy na lekcji (samodzielna praca na lekcji, praca w grupie, aktywność na lekcji, analiza map, wykresów, rysunków, wyciąganie wniosków, itp.),

5. Prace dodatkowe (opracowanie referatu, opracowania oparte na innych źródłach niż podręcznik, plansze, rysunki itp.),

6. Prace długoterminowe (obserwacje, projekt),

7. Efektywny udział w konkursach geograficznych.

IV. Wymagania na poszczególne oceny szkolne

1. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiada wiedzę oraz umiejętności zawarte w podstawie programowej,
- b) dodatkowa wiedza wynika z samodzielnych poszukiwań i przemyśleń,
- c) potrafi korzystać ze wszystkich dostępnych źródeł informacji i samodzielnie zdobywać potrzebne wiadomości,
- d) systematycznie wzbogaca swoją wiedzę, korzysta z różnych źródeł informacji stosownie do posiadanego wieku,
- e) odnosi sukcesy w konkursach, w których wymagana jest wiedza i umiejętności z nauczanego przedmiotu,
- f) jest autorem samodzielnie wykonanej pracy o dużych wartościach poznawczych i dydaktycznych,
- g) samodzielnie inicjuje rozwiązania konkretnych problemów zarówno w czasie lekcji jak i w pracy pozalekcyjnej,
- h) wyraża samodzielny, obiektywny stosunek do omawianych zagadnień w stopniu odpowiednim do wieku,
- i) potrafi udowodnić swoje zdanie używając odpowiedniej argumentacji będącej skutkiem nabytej samodzielnie wiedzy,

2. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował całość materiału przewidzianego w podstawie programowej,
- b) posiada wiedzę pozwalającą na samodzielne jej wykorzystanie w nowych sytuacjach,
- c) sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych i wskazanych przez nauczyciela źródeł informacji,
- d) bierze udział w konkursach wymagających dodatkowej wiedzy i umiejętności z nauczanego przedmiotu,
- e) samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania postawione przez nauczyciela posługując się nabytymi umiejętnościami,

- f) potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo-skutkowych wykorzystując wiedzę przewidzianą w programie,
- g) rozwiązuje problemy i zadania dodatkowo stawiane przez nauczyciela,
- h) potrafi łączyć wiedzę z kilku przedmiotów przy rozwiązywaniu zadania.

3. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował zdecydowaną większość materiału przewidzianego w podstawie programowej,
- b) zna definicje, fakty, pojęcia, c) stosuje język przedmiotu,
- d) potrafi korzystać i korzysta ze wszystkich poznanych w czasie lekcji źródeł informacji,
- e) umie samodzielnie rozwiązywać typowe zadania, a trudniejsze pod kierunkiem nauczyciela,
- f) poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo skutkowych,
- g) potrafi zastosować wiedzę w typowych sytuacjach,
- h) bierze udział w niektórych konkursach przedmiotowych,
- i) rozwiązuje niektóre zadania dodatkowe.

4. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował materiał w stopniu zadowalającym,
- b) zna podstawowe fakty, definicje i pojęcia pozwalające mu na rozumienie najważniejszych zagadnień,
- c) potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji;
- d) potrafi wykonać proste zadania,
- e) wyrywkowo stosuje wiedzę w typowych sytuacjach.

5. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiada poważne braki w wiedzy, które można jednak usunąć w dłuższym okresie czasu,
- b) potrafi wykonać proste polecenia wymagające zastosowania podstawowych umiejętności przy pomocy nauczyciela,
- c) posiadane umiejętności umożliwiają edukację na następnym poziomie nauczania.

6. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) posiada duże braki w wiedzy,
- b) nie rokuje nadziei na ich usunięcie nawet przy pomocy nauczyciela,
- c) nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowych umiejętności nawet przy pomocy nauczyciela,

d) braki uniemożliwiają edukację na następnym poziomie nauczania.

7. Obowiązuje następująca skala punktowo- procentowa oceny prac pisemnych:

Ocena w pełnym brzmieniu	Symbol cyfrowy oceny	Procent uzyskany
niedostateczny	1	0% - 29%
dopuszczający	2	30% - 44%
dopuszczający+	2+	45% - 49%
dostateczny	3	50% - 64%
dostateczny+	3+	65% - 69%
dobry	4	70% - 84%
dobry+	4+	85% - 89%
bardzo dobry	5	90% - 94%
bardzo dobry+	5+	95% - 99%
celujący	6	100%

V. Formy i zasady oceniania

- Oceny częściowe wyrażane są cyfrowo w skali 1-6, dopuszczalne jest stawianie ocen z plusami i minusami.
- Ocenianie jest systematyczne, jawne, obiektywne i zgodne z wymaganiami programowymi.
- Ocena klasyfikacyjna wyrażana jest słownie wg skali: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający, niedostateczny.

1. Uczeń ma prawo do zgłoszenia przed lekcją bez żadnych konsekwencji raz w ciągu półrocznego nieprzygotowania do lekcji (z wyjątkiem zaplanowanych i zapowiedzianych sprawdzianów i kartkówek, lekcji powtórzeniowych).

2. Ocena klasyfikacyjna jest średnią ważoną ocen częściowych.

3. Uczeń ma prawo poprawić ocenę ze sprawdzianu lub pracy klasowej (testu), w ciągu dwóch tygodni od daty oddania pracy, w terminie uzgodnionym z nauczycielem przedmiotu. Poprawa nie może być dokonana więcej niż 1 raz. Waga oceny poprawionej jest taka sama jak oceny poprawianej, a do średniej ważonej liczone są obie oceny (ocena poprawiana i ocena poprawiona).

4. Uczeń, który był nieobecny na zapowiadanej sprawdzianie lub teście musi zaliczyć brakującą pracę w terminie nie później niż 2 tygodnie (pod warunkiem, że jego nieobecność została usprawiedliwiona).

5. Jeżeli uczeń z przyczyn losowych nie może zaliczyć sprawdzianu lub testu w określonym terminie, wówczas ma obowiązek zaliczenia sprawdzianu w innym terminie, ustalonym wspólnie z nauczycielem.

6. Uczeń zobowiązany jest uzupełnić braki w zapisie i wiadomościach jeśli był nieobecny w szkole, bez względu na przyczynę nieobecności.

7. Sprawdzone i ocenione prace kontrolne uczeń otrzymuje do wglądu na lekcji, natomiast rodzice podpisują prace w domu i w ciągu 7 dni uczeń powinien zwrócić daną pracę nauczycielowi.

8. Nauczyciel rezerwuje termin dłuższych prac pisemnych w dzienniku elektronicznym przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem.

9. Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe. Jeśli uczeń nie przystąpił do napisania obowiązkowej pracy pisemnej to fakt ten odnotowuje się w dzienniku pod symbolem „0”, a po napisaniu takiej pracy symbol „0” zamieniany jest przez nauczyciela na uzyskaną ocenę. Symbol „0” nie wpływa na średnią ważoną.

10. Średniej ważonej przyporządkowuje się ocenę śródroczną oraz ocenę końcową wg następujących zasad:

Średnia ważona	Ocena śródroczna/ocena końcowa
1,00 - 1,79	niedostateczny
1,80 - 2,59	dopuszczający
2,60 - 3,59	dostateczny
3,60 - 4,59	dobry
4,60 - 5,49	bardzo dobry
5,50 - 6,00	celujący

VI. Szczegółowe wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
1. Współrzędne geograficzne				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy południków i równoleżników podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna</i>, <i>szerokość geograficzna</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa</i>, <i>rozciągłość równoleżnikowa</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi wyznacza współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS

			punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze	
2. Ruchy Ziemi				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> określa czas trwania ruchu obrotowego demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteor, kometa</i> podaje różnicę między gwiazdą a planetą wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji omawia przebieg linii zmiany daty przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę Układu Słonecznego wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi
3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie Europy na mapie świata wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego podaje liczbę państw Europy wskazuje na mapie politycznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy wymienia największe krainy geograficzne Europy i wskazuje je na mapie opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lava, bazalt</i> przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i

<p>największe i najmniejsze państwa Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia wymienia starzejące się kraje Europy wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej wymienia główne języki i religie występujące w Europie wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy 	<p>podstawie klimatogramów</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej wymienia przyczyny migracji Ludności wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie wymienia cechy krajobrazu wielkomięjskiego wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie 	<p>gospodarczych Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii
--	---	--	--	---

4. Gospodarka Europy

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zadania i funkcje rolnictwa wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i> wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy wymienia rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier wymienia zadania i funkcje przemysłu wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw i hodowli w Danii i na Węgrzech na podstawie map rolnictwa tych krajów wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego w Europie występują korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju nowoczesnego rolnictwa w Europie omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
---	--	---	--	---

Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii				
5. Sąsiedzi Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji wymienia surowce mineralne Rosji na podstawie mapy gospodarczej wymienia i lokalizuje na mapie Rosji główne obszary upraw wskazuje na mapie sąsiadów Polski wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę wymienia główne gałęzie przemysłu Rosji na podstawie mapy gospodarczej wymienia najważniejsze rośliny uprawne w Rosji na podstawie mapy gospodarczej podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w. analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na stan gospodarki Rosji omawia znaczenie usług w Rosji charakteryzuje relacje Polski z Rosją na podstawie dodatkowych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji opisuje przykłady atrakcji turystycznych i rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji na podstawie fotografii porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie omawia czynniki lokalizacji głównych okręgów przemysłowych Rosji wyjaśnia znaczenie przemysłu w gospodarce Rosji opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym projektuje wycieczkę na Litwę i Białoruś, posługując się różnymi mapami analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii omawia wpływ konfliktu z Ukrainą na Rosję uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji

KLASA 7

I. Przedmiotowy system oceniania z geografii opracowano w oparciu o:

1. Podstawę programową kształcenia ogólnego
2. Program nauczania geografii w klasie 7 szkoły podstawowej „*Planeta nowa*” autorstwa Marii Tuz i Barbary Dziedzic
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania

II. OBSZARY AKTYWNOŚCI PODLEGAJĄCE OCENIE

Na lekcjach geografii oceniane są następujące obszary aktywności ucznia:

1. Rozumienie pojęć geograficznych.
2. Umiejętność posługiwania się mapą.
3. Samodzielne lub w grupie przeprowadzanie obserwacji i wyciąganie wniosków.
4. Stosowanie zdobytej wiedzy i umiejętności w sytuacjach typowych.
5. Rozwiązywanie zadań problemowych.
6. Prace projektowe i długoterminowe.
7. Aktywność na lekcji i poza nią oraz wkład pracy ucznia.
8. Praca w grupach.
9. Prowadzenie zeszytu i odrabianie zadań domowych.

III. SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Wypowiedzi pisemne:

- a) sprawdzian – minimum 30-minutowa praca pisemna przeprowadzana po zakończeniu każdego działu, zapowiedziana co najmniej tydzień wcześniej,
- b) kartkówki obejmujące materiał z trzech ostatnich jednostek tematycznych – (nie muszą być wcześniej zapowiedziane, ale mogą),

2. Wypowiedzi ustne:

- a) dłuższa wypowiedź z aktualnie realizowanego materiału obejmującego maksymalnie trzy ostatnie jednostki tematyczne, a w przypadku lekcji powtórzeniowych – z całego działu),

3. Aktywność na lekcji:

- częste zgłaszanie się i udzielanie poprawnych odpowiedzi

- poprawne wnioskowanie
- aktywna praca w grupie
- wykonywanie dodatkowych zadań: przygotowanie środków dydaktycznych, prowadzenie obserwacji, twórcze rozwiązywanie problemów, wykorzystanie różnorodnych źródeł poszerzania wiedzy, posługiwanie się wiedzą w praktyce

4. Wkład pracy na lekcji (samodzielna praca na lekcji, praca w grupie, aktywność na lekcji, analiza map, wykresów, rysunków, wyciąganie wniosków, itp.),

5. Prace dodatkowe (opracowanie referatu, opracowania oparte na innych źródłach niż podręcznik, plansze, rysunki itp.),

6. Prace długoterminowe (obserwacje, projekt),

7. Efektywny udział w konkursach geograficznych.

IV. Wymagania na poszczególne oceny szkolne

1. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiada wiedzę oraz umiejętności zawarte w podstawie programowej,
- b) dodatkowa wiedza wynika z samodzielnych poszukiwań i przemyśleń,
- c) potrafi korzystać ze wszystkich dostępnych źródeł informacji i samodzielnie zdobywać potrzebne wiadomości,
- d) systematycznie wzbogaca swoją wiedzę, korzysta z różnych źródeł informacji stosownie do posiadanego wieku,
- e) odnosi sukcesy w konkursach, w których wymagana jest wiedza i umiejętności z nauczanego przedmiotu,
- f) jest autorem samodzielnie wykonanej pracy o dużych wartościach poznawczych i dydaktycznych,
- g) samodzielnie inicjuje rozwiązania konkretnych problemów zarówno w czasie lekcji jak i w pracy pozalekcyjnej,
- h) wyraża samodzielny, obiektywny stosunek do omawianych zagadnień w stopniu odpowiednim do wieku,
- i) potrafi udowodnić swoje zdanie używając odpowiedniej argumentacji będącej skutkiem nabytej samodzielnie wiedzy,

2. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował całość materiału przewidzianego w podstawie programowej,
- b) posiada wiedzę pozwalającą na samodzielne jej wykorzystanie w nowych sytuacjach,
- c) sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych i wskazanych przez nauczyciela źródeł informacji,
- d) bierze udział w konkursach wymagających dodatkowej wiedzy i umiejętności z nauczanego przedmiotu,
- e) samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania postawione przez nauczyciela posługując się nabytymi umiejętnościami,

- f) potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo-skutkowych wykorzystując wiedzę przewidzianą w programie,
- g) rozwiązuje problemy i zadania dodatkowo stawiane przez nauczyciela,
- h) potrafi łączyć wiedzę z kilku przedmiotów przy rozwiązywaniu zadania.

3. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował zdecydowaną większość materiału przewidzianego w podstawie programowej,
- b) zna definicje, fakty, pojęcia, c) stosuje język przedmiotu,
- d) potrafi korzystać i korzysta ze wszystkich poznanych w czasie lekcji źródeł informacji,
- e) umie samodzielnie rozwiązywać typowe zadania, a trudniejsze pod kierunkiem nauczyciela,
- f) poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo skutkowych,
- g) potrafi zastosować wiedzę w typowych sytuacjach,
- h) bierze udział w niektórych konkursach przedmiotowych,
- i) rozwiązuje niektóre zadania dodatkowe.

4. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował materiał w stopniu zadowalającym,
- b) zna podstawowe fakty, definicje i pojęcia pozwalające mu na rozumienie najważniejszych zagadnień,
- c) potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji;
- d) potrafi wykonać proste zadania,
- e) wyrywkowo stosuje wiedzę w typowych sytuacjach.

5. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiada poważne braki w wiedzy, które można jednak usunąć w dłuższym okresie czasu,
- b) potrafi wykonać proste polecenia wymagające zastosowania podstawowych umiejętności przy pomocy nauczyciela,
- c) posiadane umiejętności umożliwiają edukację na następnym poziomie nauczania.

6. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) posiada duże braki w wiedzy,
- b) nie rokuje nadziei na ich usunięcie nawet przy pomocy nauczyciela,
- c) nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowych umiejętności nawet przy pomocy nauczyciela,

d) braki uniemożliwiają edukację na następnym poziomie nauczania.

7. Obowiązuje następująca skala punktowo- procentowa oceny prac pisemnych:

Ocena w pełnym brzmieniu	Symbol cyfrowy oceny	Procent uzyskany
niedostateczny	1	0% - 29%
dopuszczający	2	30% - 44%
dopuszczający+	2+	45% - 49%
dostateczny	3	50% - 64%
dostateczny+	3+	65% - 69%
dobry	4	70% - 84%
dobry+	4+	85% - 89%
bardzo dobry	5	90% - 94%
bardzo dobry+	5+	95% - 99%
celujący	6	100%

V. Formy i zasady oceniania

- Oceny częściowe wyrażane są cyfrowo w skali 1-6, dopuszczalne jest stawianie ocen z plusami i minusami.
- Ocenianie jest systematyczne, jawne, obiektywne i zgodne z wymaganiami programowymi.
- Ocena klasyfikacyjna wyrażana jest słownie wg skali: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający, niedostateczny.

1. Uczeń ma prawo do zgłoszenia przed lekcją bez żadnych konsekwencji dwa razy w ciągu półrocza nieprzygotowania do lekcji (z wyjątkiem zaplanowanych i zapowiedzianych sprawdzianów i kartkówek, lekcji powtórzeniowych).

2. Ocena klasyfikacyjna jest średnią ważoną ocen częściowych.

3. Uczeń ma prawo poprawić ocenę ze sprawdzianu lub pracy klasowej (testu), w ciągu dwóch tygodni od daty oddania pracy, w terminie uzgodnionym z nauczycielem przedmiotu. Poprawa nie może być dokonana więcej niż 1 raz. Waga oceny poprawionej jest taka sama jak oceny poprawianej, a do średniej ważonej liczone są obie oceny (ocena poprawiana i ocena poprawiona).

4. Uczeń, który był nieobecny na zapowiadanej sprawdzianie lub teście musi zaliczyć brakującą pracę w terminie nie później niż 2 tygodnie (pod warunkiem, że jego nieobecność została usprawiedliwiona).

5. Jeżeli uczeń z przyczyn losowych nie może zaliczyć sprawdzianu lub testu w określonym terminie, wówczas ma obowiązek zaliczenia sprawdzianu w innym terminie, ustalonym wspólnie z nauczycielem.

6. Uczeń zobowiązany jest uzupełnić braki w zapisie i wiadomościach jeśli był nieobecny w szkole, bez względu na przyczynę nieobecności.

7. Sprawdzone i ocenione prace kontrolne uczeń otrzymuje do wglądu na lekcji, natomiast rodzice podpisują prace w domu i w ciągu 7 dni uczeń powinien zwrócić daną pracę nauczycielowi.

8. Nauczyciel rezerwuje termin dłuższych prac pisemnych w dzienniku elektronicznym przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem.

9. Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe. Jeśli uczeń nie przystąpił do napisania obowiązkowej pracy pisemnej to fakt ten odnotowuje się w dzienniku pod symbolem „0”, a po napisaniu takiej pracy symbol „0” zamieniany jest przez nauczyciela na uzyskaną ocenę. Symbol „0” nie wpływa na średnią ważoną.

10. Średniej ważonej przyporządkowuje się ocenę śródroczną oraz ocenę końcową wg następujących zasad:

Średnia ważona	Ocena śródroczna/ocena końcowa
1,00 - 1,79	niedostateczny
1,80 - 2,59	dopuszczający
2,60 - 3,59	dostateczny
3,60 - 4,59	dobry
4,60 - 5,49	bardzo dobry
5,50 - 6,00	celujący

VI. Szczegółowe wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Wymagania na poszczególne oceny ¹				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje całkowitą powierzchnię Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską • wskazuje je na mapie • wymienia najważniejsze wydarzenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • opisuje dzieje Ziemi • wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski • charakteryzuje jednostki geologiczne Polski • wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze • przedstawia proces 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między

¹ Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjne.

<p>przeszłości geologicznej Polski</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen, holocen</i></p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacjalna)</i></p> <p>wymienia formy terenu utworzone</p> <p>na obszarze Polski przez lądolód kandydowski</p> <p>wymienia pasy rzeźby terenu polski</p> <p>wskazuje je na mapie</p> <p>wymienia główne rodzaje skał</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>niżenie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i></p> <p>wymienia cechy klimatu morskiego</p> <p>klimatu kontynentalnego</p> <p>podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski</p> <p>wymienia elementy klimatu</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa temperatura powietrza</i></p> <p>wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza</p> <p>wielkość opadów w Polsce</p> <p>określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>przeptyw</i></p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście pijkowate</i></p> <p>wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i></p> <p>wymienia przyczyny powodzi w Polsce</p> <p>określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie przebieg granic Polski omawia proces powstawania gór wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce omawia zlodowacenia na obszarze Polski opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy dokonuje podziału surowców mineralnych podaje cechy klimatu Polski podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej opisuje wody powierzchniowe Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej rozpoznaje typy ujść rzecznych opisuje zjawisko powodzi wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych omawia wielkość i głębokość Bałtyku charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku opisuje wybrane typy gleb w Polsce przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy różnych typów genetycznych gór przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej omawia warunki klimatyczne w Europie charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku omawia powstawanie gleby wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych omawia funkcje lasów omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów 	<p>powstawania lodowców</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce omawia ważniejsze typy jezior w Polsce analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku omawia procesy i czynniki glebotwórcze opisuje typy lasów w Polsce opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski 	<p>występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
---	---	--	--	---

<p>wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny omawia linię brzegową Bałtyku podaje główne cechy fizyczne Bałtyku wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i> wymienia typy gleb w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>trwałość</i> wymienia różne rodzaje lasów w Polsce wymienia formy ochrony przyrody w Polsce wskazuje parki narodowe na mapie Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu •charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<p>Środowiska przyrodniczego</p>		
--	--	----------------------------------	--	--

Ludność i urbanizacja w Polsce

<p>Uczeń: wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> odczytuje dane dotyczące struktury płci wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów:</p>	<p>Uczeń: •wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich • prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II wojnie światowej • omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018 • omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce • omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw • wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku •wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce •omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce</p>	<p>Uczeń: •omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego • podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce • omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce • porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski • opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce •opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce • porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy • omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce</p>	<p>Uczeń: •omawia podział administracyjny Polski • omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy • omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku • omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski •oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce • charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce •wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich • omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • przedstawia strukturę</p>	<p>Uczeń: •analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski • analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego • analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce • ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie •ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich • omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce •analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w</p>
---	--	---	---	--

<p><i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i></p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu</p> <p><i>migracje wewnętrzne</i></p> <p>wymienia przyczyny migracji wewnętrznych</p> <p>odczytuje dane dotyczące wielkości kierunków emigracji z Polski</p> <p>wymienia główne skupiska Polonii</p> <p>wymienia mniejszości narodowe w Polsce</p> <p>wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów:</p> <p><i>struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i></p> <p>odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki</p> <p>odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce w Europie</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i></p> <p>wymienia największe miasta Polski</p> <p>wskazuje je na mapie</p> <p>wymienia funkcje miast</p> <p>odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce w wybranych krajach Europy</p> <p>wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich</p> <p>wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności • charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną • omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności • analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego • porównuje strukturę narodowościową ludności Polski ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich • określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach • porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich • charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce • omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce • porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy • analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy 	<p>wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach • analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych • omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy • określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy 	<p>procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
---	---	--	---	--

Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <p>wymienia funkcje rolnictwa</p> <p>wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie danych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • charakteryzuje regiony 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce • charakteryzuje czynniki wpływające 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej • dokonuje na podstawie
---	---	--	--	--

<p>wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i></p> <p>wymienia główne uprawy w Polsce</p> <p>wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i></p> <p>wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce</p> <p>wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich</p> <p>dokonuje podziału przemysłu na sekcje</p> <p>opisuje działy</p> <p>wymienia funkcje przemysłu</p> <p>wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej</p> <p>wymienia cechy gospodarki rynkowej</p> <p>wymienia źródła energii</p> <p>wymienia typy elektrowni</p> <p>wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce</p> <p>wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim</p> <p>wymienia największe porty morskie</p> <p>wskazuje je na mapie w Polsce</p> <p>wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego</p> <p>opisuje przyczyny kwaśnych opadów</p>	<p>statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce • wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce • przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce • wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce • omawia cechy polskiego przemysłu • wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski • omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim • lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłownicze, wodne i niekonwencjonalne • opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych • podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim • opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich • omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła 	<p>rolnicze</p> <p>o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce • przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce • omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy • wyjaśnia wpływ warunków pozaprzemysłowych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich • opisuje strukturę połowów ryb w Polsce • charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska • wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<p>na rozmieszczenie upraw w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej • analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu • opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce • wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii • analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem • określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce • omawia rozwój przemysłu stoczniowego w Polsce • analizuje na podstawie danych statystycznych stopień zanieczyszczenia wód śródlądowych • omawia skutki zanieczyszczenia środowiska naturalnego 	<p>danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich</p> <p>w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju • analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzemysłowe sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki • przedstawia perspektywę rozwoju gospodarki morskiej w Polsce • ustala na podstawie dostępnych źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego
--	---	--	--	---

Usługi w Polsce					
<p>opisuje działy</p> <p>opisuje przyczyny kwaśnych opadów</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przykłady różnych rodzajów usług w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> • wyróżnia rodzaje transportu w Polsce • wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zróżnicowanie usług w Polsce • omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków • omawia ruch pasażerski w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce • określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski • prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju • identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji

<p>wyróżnia rodzaje łączności</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i></p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i></p> <p>wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i></p> <p>wymienia regiony turystyczne Polski</p> <p>wskazuje je na mapie</p> <p>wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski</p>	<ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego omawia czynniki rozwoju turystyki wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie 	<p>portach lotniczych Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<ul style="list-style-type: none"> określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski
--	---	---	---	--

Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i></p> <p>wskazuje położenie swojego regionu</p> <p>na mapie ogólnogeograficznej Polski</p> <p>wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony</p> <p>wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu</p> <p>wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i></p> <p>wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny</p> <p>przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie</p> <p>wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu prezentuje główne cechy gospodarki regionu opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej
--	---	--	--	---

KLASA 8

I. Przedmiotowy system oceniania z geografii opracowano w oparciu o:

1. Podstawę programową kształcenia ogólnego
2. Program nauczania geografii w klasie 8 szkoły podstawowej „*Planeta nowa*” autorstwa Marii Tuz i Barbary Dziedzic
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania

II. OBSZARY AKTYWNOŚCI PODLEGAJĄCE OCENIE

Na lekcjach geografii oceniane są następujące obszary aktywności ucznia:

1. Rozumienie pojęć geograficznych.
2. Umiejętność posługiwania się mapą.
3. Samodzielne lub w grupie przeprowadzanie obserwacji i wyciąganie wniosków.
4. Stosowanie zdobytej wiedzy i umiejętności w sytuacjach typowych.
5. Rozwiązywanie zadań problemowych.
6. Prace projektowe i długoterminowe.
7. Aktywność na lekcji i poza nią oraz wkład pracy ucznia.
8. Praca w grupach.
9. Prowadzenie zeszytu i odrabianie zadań domowych.

III. SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Wypowiedzi pisemne:

- a) sprawdzian – minimum 30-minutowa praca pisemna przeprowadzana po zakończeniu każdego działu, zapowiedziana co najmniej tydzień wcześniej,

b) kartkówki obejmujące materiał z trzech ostatnich jednostek tematycznych – (nie muszą być wcześniej zapowiedziane, ale mogą),

2. Wypowiedzi ustne:

a) dłuższa wypowiedź z aktualnie realizowanego materiału obejmującego maksymalnie trzy ostatnie jednostki tematyczne, a w przypadku lekcji powtórzeniowych – z całego działu),

3. Aktywność na lekcji:

- częste zgłaszanie się i udzielanie poprawnych odpowiedzi
- poprawne wnioskowanie
- aktywna praca w grupie
- wykonywanie dodatkowych zadań: przygotowanie środków dydaktycznych, prowadzenie obserwacji, twórcze rozwiązywanie problemów, wykorzystanie różnorodnych źródeł poszerzania wiedzy, posługiwanie się wiedzą w praktyce

4. Wkład pracy na lekcji (samodzielna praca na lekcji, praca w grupie, aktywność na lekcji, analiza map, wykresów, rysunków, wyciąganie wniosków, itp.),

5. Prace dodatkowe (opracowanie referatu, opracowania oparte na innych źródłach niż podręcznik, plansze, rysunki itp.),

6. Prace długoterminowe (obserwacje, projekt),

7. Efektywny udział w konkursach geograficznych.

IV. Wymagania na poszczególne oceny szkolne

1. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

a) posiada wiedzę oraz umiejętności zawarte w podstawie programowej,

b) dodatkowa wiedza wynika z samodzielnych poszukiwań i przemyśleń,

c) potrafi korzystać ze wszystkich dostępnych źródeł informacji i samodzielnie zdobywać potrzebne wiadomości,

d) systematycznie wzbogaca swoją wiedzę, korzysta z różnych źródeł informacji stosownie do posiadanego wieku,

e) odnosi sukcesy w konkursach, w których wymagana jest wiedza i umiejętności z nauczanego przedmiotu,

f) jest autorem samodzielnie wykonanej pracy o dużych wartościach poznawczych i dydaktycznych,

g) samodzielnie inicjuje rozwiązania konkretnych problemów zarówno w czasie lekcji jak i w pracy pozalekcyjnej,

h) wyraża samodzielny, obiektywny stosunek do omawianych zagadnień w stopniu odpowiednim do wieku,

i) potrafi udowodnić swoje zdanie używając odpowiedniej argumentacji będącej skutkiem nabytej samodzielnie wiedzy,

2. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował całość materiału przewidzianego w podstawie programowej,
- b) posiada wiedzę pozwalającą na samodzielne jej wykorzystanie w nowych sytuacjach,
- c) sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych i wskazanych przez nauczyciela źródeł informacji,
- d) bierze udział w konkursach wymagających dodatkowej wiedzy i umiejętności z nauczanego przedmiotu,
- e) samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania postawione przez nauczyciela posługując się nabytymi umiejętnościami,
- f) potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo-skutkowych wykorzystując wiedzę przewidzianą w programie,
- g) rozwiązuje problemy i zadania dodatkowo stawiane przez nauczyciela,
- h) potrafi łączyć wiedzę z kilku przedmiotów przy rozwiązywaniu zadania.

3. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował zdecydowaną większość materiału przewidzianego w podstawie programowej,
- b) zna definicje, fakty, pojęcia, c) stosuje język przedmiotu,
- d) potrafi korzystać i korzysta ze wszystkich poznanych w czasie lekcji źródeł informacji,
- e) umie samodzielnie rozwiązywać typowe zadania, a trudniejsze pod kierunkiem nauczyciela,
- f) poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo skutkowych,
- g) potrafi zastosować wiedzę w typowych sytuacjach,
- h) bierze udział w niektórych konkursach przedmiotowych,
- i) rozwiązuje niektóre zadania dodatkowe.

4. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował materiał w stopniu zadowalającym,
- b) zna podstawowe fakty, definicje i pojęcia pozwalające mu na rozumienie najważniejszych zagadnień,
- c) potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji;
- d) potrafi wykonać proste zadania,
- e) wyrywkowo stosuje wiedzę w typowych sytuacjach.

5. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiada poważne braki w wiedzy, które można jednak usunąć w dłuższym okresie czasu,

b) potrafi wykonać proste polecenia wymagające zastosowania podstawowych umiejętności przy pomocy nauczyciela,

c) posiadane umiejętności umożliwiają edukację na następnym poziomie nauczania.

6. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

a) posiada duże braki w wiedzy,

b) nie rokuje nadziei na ich usunięcie nawet przy pomocy nauczyciela,

c) nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowych umiejętności nawet przy pomocy nauczyciela,

d) braki uniemożliwiają edukację na następnym poziomie nauczania.

7. Obowiązuje następująca skala punktowo- procentowa oceny prac pisemnych:

Ocena w pełnym brzmieniu	Symbol cyfrowy oceny	Procent uzyskany
niedostateczny	1	0% - 29%
dopuszczający	2	30% - 44%
dopuszczający+	2+	45% - 49%
dostateczny	3	50% - 64%
dostateczny+	3+	65% - 69%
dobry	4	70% - 84%
dobry+	4+	85% - 89%
bardzo dobry	5	90% - 94%
bardzo dobry+	5+	95% - 99%
celujący	6	100%

V. Formy i zasady oceniania

- Oceny częściowe wyrażane są cyfrowo w skali 1-6, dopuszczalne jest stawianie ocen z plusami i minusami.
- Ocenianie jest systematyczne, jawne, obiektywne i zgodne z wymaganiami programowymi.
- Ocena klasyfikacyjna wyrażana jest słownie wg skali: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający, niedostateczny.

1. Uczeń ma prawo do zgłoszenia przed lekcją bez żadnych konsekwencji raz w ciągu półrocza nieprzygotowania do lekcji (z wyjątkiem zaplanowanych i zapowiedzianych sprawdzianów i kartkówek, lekcji powtórzeniowych).

2. Ocena klasyfikacyjna jest średnią ważoną ocen częściowych.

3. Uczeń ma prawo poprawić ocenę ze sprawdzianu lub pracy klasowej (testu), w ciągu dwóch tygodni od daty oddania pracy, w terminie uzgodnionym z nauczycielem przedmiotu. Poprawa nie może być dokonana więcej niż 1 raz. Waga oceny poprawionej jest taka sama jak oceny poprawianej, a do średniej ważonej liczone są obie oceny (ocena poprawiana i ocena poprawiona).

4. Uczeń, który był nieobecny na zapowiadany sprawdzian lub teście musi zaliczyć brakującą pracę w terminie nie później niż 2 tygodnie (pod warunkiem, że jego nieobecność została usprawiedliwiona).
5. Jeżeli uczeń z przyczyn losowych nie może zaliczyć sprawdzianu lub testu w określonym terminie, wówczas ma obowiązek zaliczenia sprawdzianu w innym terminie, ustalonym wspólnie z nauczycielem.
6. Uczeń zobowiązany jest uzupełnić braki w zapisie i wiadomościach jeśli był nieobecny w szkole, bez względu na przyczynę nieobecności.
7. Sprawdzone i ocenione prace kontrolne uczeń otrzymuje do wglądu na lekcji, natomiast rodzice podpisują prace w domu i w ciągu 7 dni uczeń powinien zwrócić daną pracę nauczycielowi.
8. Nauczyciel rezerwuje termin dłuższych prac pisemnych w dzienniku elektronicznym przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem.
9. Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe. Jeśli uczeń nie przystąpił do napisania obowiązkowej pracy pisemnej to fakt ten odnotowuje się w dzienniku pod symbolem „0”, a po napisaniu takiej pracy symbol „0” zamieniany jest przez nauczyciela na uzyskaną ocenę. Symbol „0” nie wpływa na średnią ważoną.
10. Średniej ważonej przyporządkowuje się ocenę śródroczną oraz ocenę końcową wg następujących zasad:

Średnia ważona

Ocena śródroczna/ocena końcowa

1,00 - 1,79	niedostateczny
1,80 - 2,59	dopuszczający
2,60 - 3,59	dostateczny
3,60 - 4,59	dobry
4,60 - 5,49	bardzo dobry
5,50 - 6,00	celujący

VI. Szczegółowe wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. Azja				

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej wymienia największe rzeki Azji wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii wymienia główne uprawy w Japonii określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej określa położenie geograficzne Indii porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i> wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu wymienia państwa leżące na Bliskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata charakteryzuje różnicowanie środowiska geograficznego Azji przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji omawia strefy roślinne Azji omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego podaje przyczyny powstawania slamsów w Indiach omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji opisuje przebieg trzęsienia ziemi omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii omawia cechy gospodarki Chin analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin przedstawia problemy demograficzne Indii omawia system kastowy w Indiach przedstawia różnicowanie indyjskiej edukacji analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii omawia różnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie omawia wpływ religii na życie muzułmanów przedstawia znaczenie produkcji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty o małym niewielkim udziałem w strukturze użytkowania ziemi w Azji wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie
---	---	--	---	---

<p>Wschodzie na podstawie mapy politycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej przedstawia cele organizacji OPEC 	wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu		
--	---	---	--	--

II. Afryka

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia strefy klimatyczne Afryki wymienia największe rzeki i jeziora Afryki wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce wymienia główne uprawy w Afryce wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki określa położenie geograficzne Etiopii wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem określa położenie geograficzne Kenii wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki omawia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych omawia przemysł wydobywczy w Afryce wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu omawia gospodarkę w strefie Sahelu omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu omawia typy rolnictwa w Afryce przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej przedstawia rolę chińskich inwestycji w kontynencie afrykańskim przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki
---	---	--	--	---

III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Ameryki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw leżących 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek ukształtowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ustala prawidłowości w ukształtowaniu
--	--	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> wskazuje na mapie Aleję Tornad wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku określa położenie geograficzne Amazonii omawia florę i faunę lasów równikowych podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia główne uprawy na terenie Kanady wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i> wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych 	<p>w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki wymienia strefy klimatyczne Ameryki omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii omawia cechy klimatu Amazonii podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia ukształtowanie powierzchni Kanady przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu 	<p>geologiczną Ameryki</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych płodów rolnych na podstawie wykresu omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych 	<p>powierzchni z budową geologiczną w Ameryce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych 	<p>powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji przedstawia działania człowieka na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych
---	---	---	---	---

IV. Australia i Oceania

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• określa położenie geograficzne Australii i Oceanii• wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy• wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen arzezyjski</i>• wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii• przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych• wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii• charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii• wymienia strefy klimatyczne w Australii• charakteryzuje wody powierzchniowe Australii• omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii• omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów• omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej• omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii• charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii• omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych• przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat• omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii• wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów• omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii• wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii• określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
---	---	--	--	--

V. Obszary okołobiegunowe

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i>• wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki• wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki• wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych• charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki• wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych• charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia• opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki• wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową• prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych• wyjaśnia status prawny Antarktydy	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych• charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie dostępnych źródeł• omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł
---	--	--	--	---